

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดการศึกษานับเป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้าและแก้ไขปัญหาต่างๆ ได้ ซึ่งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 11 ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากร และได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยี นวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เร่งสร้างภูมิคุ้มกันเพิ่มขึ้นในมิติการพัฒนาด้านต่างๆ เพื่อป้องกันปัจจัยเสี่ยงที่สังคมไทยต้องเผชิญ และเสริมรากฐานของประเทศด้านต่างๆ ให้เข้มแข็ง ควบคู่ไปกับการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนและสังคมไทยให้มีคุณภาพ ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง มีโอกาสเข้าถึงทรัพยากรและได้รับประโยชน์จากการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมอย่างเป็นธรรม รวมทั้งสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจด้วยฐานความรู้ เทคโนโลยีและนวัตกรรม และความคิดสร้างสรรค์บนพื้นฐานการผลิตและการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่การพัฒนาประเทศที่มั่นคงและยั่งยืน (สภาพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2554, หน้า ข) ซึ่งสอดคล้องกับแผนการศึกษาแห่งชาติที่ได้ให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคนให้มีคุณภาพมีความสามารถเต็มศักยภาพ มีการพัฒนา ความสมดุลทั้งปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคมเป็นจุดมุ่งหมายหลักโดยผ่านกระบวนการศึกษาที่เหมาะสมเพื่อเสริมสร้างการพัฒนาและความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีการปฏิรูปการศึกษาโดยมีจุดมุ่งหมายหลัก เพื่อพัฒนาคนให้มีความรู้ โดยการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้ผู้เรียนทุกคนได้ลงมือปฏิบัติจริง คิดเป็น ทำเป็น และร่วมกันแก้ปัญหา โดยมีผู้สอนทำหน้าที่เป็นผู้จัดกิจกรรมให้นักเรียนได้ศึกษาด้วยตนเองมากกว่าจะให้ผู้สอนเป็นผู้บอกให้นักเรียนจำเรื่องราวหรือเนื้อหาต่างๆ ซึ่งจะเป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบและมีส่วนร่วมเต็มที่ต่อการเรียนรู้ของตน มีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตามความถนัดความต้องการในสภาพแวดล้อมจริงส่งผลให้ได้

ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือเป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การจัดการศึกษาในยุคปฏิรูปจะเป็นการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545, หน้า 11)

ครูเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในกระบวนการจัดการศึกษา เพราะเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดผู้เรียนมากที่สุด และมีหน้าที่สำคัญ คือ การจัดกระบวนการเรียนรู้ อบรมสั่งสอนผู้เรียนให้เกิดความเจริญงอกงาม ให้เป็นผู้มีความรู้ มีทักษะความสามารถในการเผชิญสถานการณ์ต่างๆ ครูจึงมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นได้อย่างมีความสุข คุณภาพของครูผู้สอนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงด้านการเรียนรู้ของผู้เรียนเพราะมีข้อค้นพบจากงานวิจัยหลายฉบับของกลุ่มประเทศองค์กรเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD: Organization for Economic and Co-operation Development) ที่พบว่านักเรียนที่มีโอกาสได้เรียนกับครูที่สอนเก่งจะมีพัฒนาการที่ก้าวหน้ามากกว่านักเรียนที่เรียนกับครูที่สอนไม่เก่งถึง 3 เท่า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2553, หน้า 1)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พุทธศักราช 2545 มาตรา 22 ระบุว่าจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความสามารถพัฒนาตนเองตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ในมาตรา 23(2) เน้นการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัยให้ความสำคัญในการบูรณาการความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้ ตามความเหมาะสมของระดับการศึกษา (กรมวิชาการ, 2545, หน้า 1-2)

การพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู เพราะการศึกษาผู้ที่มีบทบาทสำคัญ คือ ครู ซึ่งเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้แก่ผู้เรียน ครูที่มีความสามารถและมีสมรรถภาพการสอนสูง ย่อมนำผลการพัฒนาคุณภาพที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ เนื้อหาวิชาการต่างๆ ได้รวดเร็วถูกต้องเกิดปัญญา มีทักษะเผชิญปัญหา ด้วยการมีสติ วิเคราะห์และแก้ปัญหาได้เหมาะสมส่งผลต่อการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และเกิดประโยชน์ต่อสังคมอย่างมีคุณค่า การศึกษาจะบรรลุเป้าหมายได้ จะต้องมีการปฏิรูปบทบาทของครูให้สามารถจัดกระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนอย่างเป็นระบบเน้นกระบวนการ

เรียนรู้อย่างหลากหลายและให้ความสำคัญในกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ เพื่อปลูกฝังให้
ผู้เรียนรู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีเหตุผลและนำวิธีการแก้ปัญหาไปใช้ในการดำรงชีวิต
ตามแนวทางวิธีการของทักษะกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ (กรมวิชาการ, 2536, หน้า 1)

จากรายงานการนิเทศการจัดการเรียนการสอนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
ประถมศึกษานครพนม เขต 2 (2558, หน้า 42-48) พบว่า ครูส่วนใหญ่จัดการเรียนรู้
โดยขาดการวางแผนการจัดการเรียนรู้ การวิเคราะห์สื่อและนวัตกรรมที่นำมาใช้
ในการจัดการเรียนรู้ การบูรณาการความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันให้กับผู้เรียน การวัด
และประเมินผลที่หลากหลาย ดังนั้น จึงจำเป็นต้องพัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้
ของครูหลายๆ ด้าน ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน (2547, หน้า ง)
ได้กล่าวไว้ว่า สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอน ประกอบไปด้วย ทฤษฎี
การเรียนรู้และการสอน รูปแบบการเรียนรู้และการพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน
การออกแบบและการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ การบูรณาการเนื้อหาในกลุ่มสาระ
การเรียนรู้ การบูรณาการการเรียนรู้แบบเรียนรวม เทคนิคและวิทยาการจัดการเรียนรู้
การใช้และการผลิตสื่อและการพัฒนานวัตกรรมในการเรียนรู้ การจัดการเรียนรู้
แบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ และการประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งการจัดทำแผนการเรียนรู้
ที่ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอีกด้วย

จากความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ครูผู้สอน
จำเป็นต้องจัดกระบวนการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้วิจัยจึง
ได้ศึกษาค้นคว้าแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาประยุกต์ใช้เป็นแนวทางการพัฒนา
การศึกษาดังกล่าว ซึ่งสุมาลี ชัยเจริญ (2545, หน้า ก) ได้กล่าวว่าแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์
เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยสร้างความรู้จากความสัมพันธ์ระหว่าง
สิ่งพบเห็นกับความรู้เดิมที่มีมาก่อน ผู้สอนต้องเปลี่ยนจากผู้ควบคุมการเรียนมาเป็นผู้จัด
สิ่งแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เหมาะสม เพื่อชี้แนะแนวทางให้ผู้เรียนได้ศึกษา ค้นพบ และ
สร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ โดยการจัดให้ผู้เรียนได้ลงมือกระทำ จากสถานการณ์
ที่สร้างให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันเพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนอยากคิดแก้ปัญหาพร้อมมือกัน
เรียนรู้ โดยมีแหล่งข้อมูลที่จัดเตรียมไว้ให้ผู้เรียนแสวงหา หรือสามารถค้นหาข้อมูลด้วย
ตนเองอย่างอิสระ นอกจากนี้ ฌอนอมพร เลหาจรัสแสง (2544, หน้า 87-94) ยังได้กล่าว
สอดคล้องกันว่า แนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์นี้ ก่อให้เกิด
กระบวนการคิดวิเคราะห์ และแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ผู้เรียนสามารถนำคุณสมบัติของสื่อ

ตลอดจนระบบการส่งผ่านสัญลักษณ์ของสื่อ (Symbol System) มาใช้เพื่อตอบสนองการสร้างความรู้ด้วยตนเอง อีกทั้ง เอกวิทย์ แก้วประดิษฐ์ (2545, หน้า 7) ยังได้กล่าวว่าการจัดการเรียนการสอนผ่านสื่อออนไลน์ที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มีหลายวิธี เช่น การสอนบนเว็บ ซึ่งมีการผนวกคุณสมบัติของไฮเปอร์มีเดีย (Hyper Media) เข้ากับคุณสมบัติของอินเทอร์เน็ต เพื่อสร้างแหล่งเรียนรู้ที่ไม่มีขอบเขต ซึ่งการสอนบนเว็บสามารถนำเสนอเนื้อหา ในรูปแบบของสื่อประสม (Multimedia) เช่น ข้อความภาพนิ่ง ภาพเคลื่อนไหว เสียง วิดิทัศน์ ไว้ในที่เดียวกัน สามารถเลือกรูปแบบการนำเสนอตามความต้องการของตนเอง โดยไม่จำกัดสถานที่และเวลา สามารถเข้าไปทบทวนเนื้อหาบทเรียนได้บ่อยครั้งตามที่ต้องการ สามารถตอบข้อสงสัยหรือปัญหาให้กับเพื่อนและผู้สอนได้พร้อมกัน โดยผ่านกระดานสนทนาพร้อมทั้งตั้งกระทู้ในกระดานข่าวเพื่อร่วมแสดงความคิดเห็นกันได้ ช่วยกระตุ้นความสนใจ และทำให้การเรียนการสอนเป็นเรื่องสนุกด้วย นอกจากนี้ครูผู้สอนยังต้องพัฒนาตนเองในด้านความรู้ เทคนิค และวิธีการจัดการเรียนการสอนโดยการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของ แสงดาว ถิ่นหารวงษ์ (2558, หน้า 4) กล่าวว่า หลักการของการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม คือ กระบวนการสร้างความรู้ เป็นการเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิมของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยตนเอง มีการแสดงออกทั้งการเขียนและการพูด ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นประสบการณ์ (Experience) ขั้นการสะท้อนและอภิปราย (Reflection and Discussion) ขั้นความคิดรวบยอด (Concept) และขั้นการทดลอง/การประยุกต์ใช้แนวคิด (Experimentation/Application) อีกทั้ง สมเดช สีแสง (2547, หน้า 229) ได้สรุปไว้ว่า การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม เป็นกระบวนการที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานทั้งทางด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การรับผิดชอบ การวางแผนการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผลโดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการบริหารงานในองค์การ การที่บุคคลได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน ทั้งด้านการแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจและการปฏิบัติงาน ตลอดจนการประเมินผล

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นความจำเป็นในการเสริมสร้างสมรรถนะครูผู้สอนด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ในลักษณะการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม ให้สอดคล้องกับปัญหาและความต้องการที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งเป็นการเสริมสร้างความสามารถในการจัดการเรียนการสอนของครูผู้สอนให้มีประสิทธิภาพ และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพผู้เรียนให้สูงขึ้นต่อไป

คำถามของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดคำถามของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วยอะไรบ้าง และเป็นอย่างไร
2. ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เป็นอย่างไร
3. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 มีลักษณะอย่างไร และมีองค์ประกอบอะไรบ้าง
4. ผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เป็นอย่างไร ในประเด็นต่อไปนี้
 - 4.1 สมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หลังการฝึกอบรมสูงขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - 4.2 สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์หลังการฝึกอบรมเป็นอย่างไร สูงขึ้นหรือไม่เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด
 - 4.3 สมรรถนะด้านเจตคติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์หลังการฝึกอบรมสูงขึ้นหรือไม่ อย่างไร
 - 4.4 ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมหลังการฝึกอบรมเป็นอย่างไร สูงขึ้นหรือไม่เมื่อเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

ความมุ่งหมายของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์
2. เพื่อศึกษาความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์
3. เพื่อพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษานครพนม เขต 2
4. เพื่อศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ในประเด็นต่อไปนี้
 - 4.1 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ก่อนและหลังการฝึกอบรม
 - 4.2 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หลังการฝึกอบรมกับเกณฑ์ที่กำหนด
 - 4.3 เปรียบเทียบสมรรถนะด้านเจตคติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ก่อนและหลังการฝึกอบรม
 - 4.4 ศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม และเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่กำหนด

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ตั้งสมมติฐานของการวิจัย ไว้ดังนี้

1. สมรรถนะด้านความรู้ในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม
2. สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์อยู่ในระดับมากขึ้นไป และหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด
3. สมรรถนะด้านเจตคติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หลังการฝึกอบรมสูงกว่าก่อนการฝึกอบรม

4. ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรมอยู่ในระดับมากขึ้นไป และหลังการฝึกอบรมสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนด

ความสำคัญของการวิจัย

1. ได้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 2 เพื่อเสริมสร้างให้ครูผู้สอนมีสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิด คอนสตรัคติวิสต์เพิ่มขึ้น และนำไปพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีคุณภาพ

2. เป็นแนวทางในการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับโรงเรียนอื่นๆ ที่มีความต้องการ พัฒนาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย

1.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาข้อมูลพื้นฐาน แบ่งเป็นดังนี้

1.1.1 ประชากร คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวิทยฐานะทางการศึกษา (ครูผู้ช่วย และครู ค.ศ.1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 410 คน

1.1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวิทยฐานะทางการศึกษา (ครูผู้ช่วย และครู ค.ศ.1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 200 คน ที่ได้มาจากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling)

1.2 กลุ่มเป้าหมายที่ใช้ในการทดลอง คือ ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวิทยฐานะทางการศึกษา (ครูผู้ช่วย และครู ค.ศ.1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 40 คน ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จากครูผู้สอนที่สมัครใจ และยินดีเข้าร่วมการฝึกอบรม ไม่เคยเข้ารับการฝึกอบรมลักษณะนี้มาก่อน ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญ ยินดีที่จะอำนวยความสะดวกและสนับสนุนตลอดการฝึกอบรม

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรต้น คือ การใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ของครูตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

2.2 ตัวแปรตาม ประกอบด้วย

2.2.1 สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

2.2.2 ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม

3. เนื้อหา

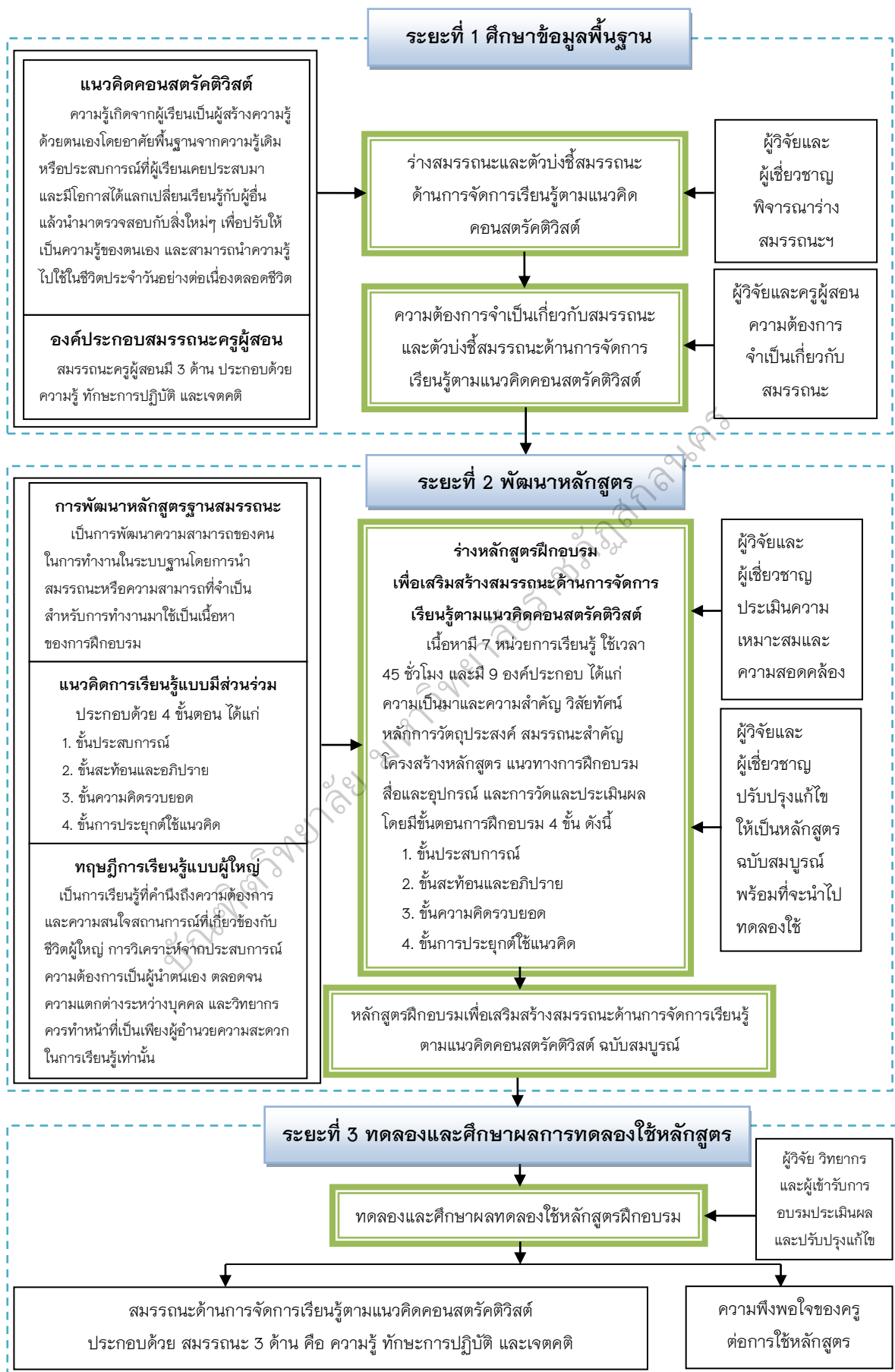
หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 จำนวน 7 หน่วยการเรียนรู้ ประกอบด้วย 1) บทนำ 2) แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 3) การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 4) การออกแบบและจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 5) การใช้สื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้เพื่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ 6) การวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ และ 7) การนำแผนสู่การปฏิบัติ

4. ด้านระยะเวลาในการทดลอง

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาในการวิจัยไว้ในปีการศึกษา 2559 ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ สำหรับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดสมรรถนะครูผู้สอน การเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ แนวคิดการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฐานสมรรถนะ แนวคิดการพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังนี้

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

นิตยาคมศัพท์เฉพาะ

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นิตยาคมศัพท์เฉพาะ ไว้ดังนี้

1. หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง แนวทางการจัดประสบการณ์ให้แก่ครูผู้สอนที่เข้ารับฝึกอบรม เพื่อให้มีความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ โดยมีการกำหนดและออกแบบกิจกรรมการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับสิ่งที่ต้องการให้บรรลุผลและคาดหวังไว้อย่างชัดเจน โดยยึดสมรรถนะเป็นฐานของการพัฒนา การฝึกอบรม และดำเนินถึงผู้ใหญ่ว่ามีประสบการณ์ มีความพร้อมในการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในการฝึกอบรม ซึ่งองค์ประกอบของหลักสูตร ประกอบด้วย ความเป็นมาและความสำคัญ วิสัยทัศน์ หลักการ วัตถุประสงค์ สมรรถนะสำคัญ โครงสร้างแนวทางการฝึกอบรม สื่อและอุปกรณ์ และการวัดและประเมินผล

2. การเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม หมายถึง การเรียนรู้ที่อาศัยประสบการณ์เดิม

ของนักเรียน ก่อให้เกิดความรู้ใหม่ๆ อย่างต่อเนื่อง ผู้เรียนสามารถกำหนดหลักการที่ได้จากการปฏิบัติและสามารถประยุกต์ใช้ทฤษฎีหรือหลักการได้อย่างถูกต้อง เป็นการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการทำงานเป็นกลุ่ม มีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับนักเรียน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง มีการแสดงออกทั้งการเขียนและการพูด ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

2.1 ขั้นประสบการณ์ โดยกระตุ้นให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ดึงประสบการณ์

เกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนของตัวเองออกมาใช้ในการเรียนรู้ และแบ่งปันประสบการณ์ของตนเองที่มีให้กับเพื่อนๆ ที่อาจมีประสบการณ์ที่เหมือนหรือต่างไปจากตนเองได้

2.2 ขั้นการสะท้อนและอภิปราย โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมแสดง

ความคิดเห็น และความรู้สึกของตนเอง แลกเปลี่ยนกับสมาชิกในกลุ่ม ซึ่งวิทยากรจะเป็นผู้กำหนดประเด็นการวิเคราะห์ วิจัย ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะได้เรียนรู้ถึงความคิดเห็นความรู้สึกของคนอื่นที่ต่างไปจากตนเอง จะช่วยให้เกิดการเรียนรู้ที่กว้างขวางขึ้น และผลของการสะท้อนความคิดเห็น หรือการอภิปรายกลุ่มจะทำให้ได้ข้อสรุปที่หลากหลาย ได้เรียนรู้ถึงการทำงานเป็นทีม บทบาทของสมาชิกที่ดีที่จะทำให้ทำงานสำเร็จ การควบคุมตนเอง และการยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น

2.3 **ชั้นความคิดรวบยอด** โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมเรียนรู้เกี่ยวกับเนื้อหาวิชาจากการบรรยายของวิทยากรประกอบสื่อมัลติมีเดีย การสาธิต การมอบหมายงาน ให้ทำกิจกรรมตามใบงาน หรือได้จากการสะท้อนความคิดเห็น และอภิปราย โดยวิทยากรอาจจะสรุปความคิดรวบยอดให้จากการอภิปราย และการนำเสนอรายกลุ่ม ผู้เข้ารับการฝึกอบรมจะเข้าใจและเกิดความคิดรวบยอด ซึ่งความคิดรวบยอดนี้จะส่งผลไปถึงการเปลี่ยนแปลงเจตคติ หรือความเข้าใจในเนื้อหาขั้นตอนของการฝึกทักษะต่างๆ ที่ช่วยทำให้ผู้เข้ารับการฝึกอบรมปฏิบัติได้ง่ายขึ้น

2.4 **ชั้นการประยุกต์ใช้แนวคิด** โดยผู้เข้ารับการฝึกอบรมได้ทดลองใช้ความคิดรวบยอดในรูปแบบต่างๆ เช่น การสนทนา ทำแผนภูมิ เล่นบทบาทสมมุติ จัดนิทรรศการ ฯลฯ เพื่อเป็นการแสดงถึงผลของความสำเร็จของการเรียนรู้ของตนเอง

3. การจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียนระดับประถมศึกษา โดยใช้แนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เริ่มต้นด้วยการจัดการเรียนรู้เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเป็นผู้สร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยพื้นฐานจากความรู้เดิมหรือประสบการณ์ที่ผู้เรียนเคยประสบมาและมีโอกาสแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น แล้วนำมาตรวจสอบกับสิ่งใหม่ๆ ปรับให้เป็นความรู้ของตนเอง และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ซึ่งแนวทางการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ มี 5 ขั้นตอนประกอบด้วย

3.1 **ขั้นนำเข้าสู่บทเรียน** เป็นขั้นตอนการเตรียมความพร้อมของนักเรียน โดยการทบทวนความรู้เดิมและพยายามกระตุ้นให้นักเรียนระลึกถึงประสบการณ์เดิมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเนื้อหาใหม่ ด้วยวิธีการต่างๆ

3.2 **ขั้นตอนการสอน** แบ่งเป็นขั้นตอนย่อย ดังนี้

3.2.1 **ขั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา** ผู้สอนเสนอสถานการณ์ที่เป็นตัวอย่างในชีวิตประจำวันให้สัมพันธ์กับบทเรียน เพื่อเป็นแรงจูงใจในการเรียนรู้ของนักเรียน

3.2.2 **ขั้นกิจกรรมไตร่ตรอง** ครูผู้สอนจะต้องพยายามกระตุ้นให้นักเรียนสะท้อนความคิดออกมา เพราะการสะท้อนความคิดเป็นการแสดงออกถึงความรู้ความเข้าใจของนักเรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด

3.2.3 **ชั้นเสนอแนวทางแก้ปัญหา** ช่วยทำให้ทุกคนมีความพร้อมที่จะนำเสนอแนวทางแก้ปัญหาต่อทั้งชั้น พร้อมทั้งตอบข้อซักถามและชี้แจงเหตุผล นักเรียนทุกคนจะได้มีส่วนร่วมในการอภิปรายและตรวจสอบถึงความถูกต้องและเหมาะสมในแนวทางการแก้ปัญหา ประเมินทางเลือกถึงข้อดีข้อจำกัดของแต่ละทางเลือก และสรุปแนวทางเลือกทั้งหมด เพื่อนำไปใช้

3.3 **ชั้นสรุป** นักเรียนร่วมกันสรุปหลักการและกระบวนการแก้ปัญหาในเรื่องที่เรียนและครูผู้สอนช่วยเสริมแนวคิดหลักการ ความคิดรวบยอดและกระบวนการแก้ปัญหาให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3.4 **ชั้นฝึกทักษะและนำไปใช้** เป็นชั้นที่ให้นักเรียนฝึกทักษะจากใบงานที่ครูผู้สอนสร้างขึ้นที่มีสถานการณ์ที่หลากหลาย หรือที่นักเรียนสร้างสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกับสถานการณ์เดิม

3.5 **ชั้นประเมินผล** เป็นชั้นประเมินผลจากการทำใบงาน จากการทำแบบฝึกหัดในบทเรียน และจากสถานการณ์ที่นักเรียนสร้างขึ้น

4. สมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

หมายถึง ความสามารถของครูในการจัดกระบวนการเรียนรู้มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้พัฒนาหรือจัดโครงสร้างทางความคิดจากสิ่งที่พบเห็น สถานการณ์หรือปัญหาให้เชื่อมโยงกับความรู้ความเข้าใจเดิมที่มีอยู่แล้ว มาสร้างเป็นความรู้ใหม่ด้วยตนเอง โดยมีการร่วมมือกันระหว่างครูกับผู้เรียนทำให้เกิดความรู้ที่มีความหมาย ซึ่งสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ความรู้ ทักษะการปฏิบัติ และเจตคติ ซึ่งวัดโดยใช้แบบทดสอบที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ดังนี้

4.1 **สมรรถนะด้านความรู้** หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวคิดการจัดการเรียนรู้ การออกแบบการเรียนรู้ การใช้สื่อนวัตกรรมและแหล่งเรียนรู้ และการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 5 สมรรถนะ 16 ตัวบ่งชี้

4.2 **สมรรถนะด้านทักษะการปฏิบัติ** หมายถึง ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 4 สมรรถนะ 9 ตัวบ่งชี้ มีขั้นตอนการเรียนรู้ 5 ขั้นตอน ประกอบด้วย

4.2.1 **ชั้นนำเข้าสู่บทเรียน**

4.2.2 **ชั้นการสอน** แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนย่อย ดังนี้

1) ชั้นเผชิญสถานการณ์ปัญหา

2) ชั้นกิจกรรมไตร่ตรอง

3) ชั้นเสนอแนวทางแก้ปัญหา

4.2.3 ชั้นสรุป

4.2.4 ชั้นฝึกทักษะและนำไปใช้

4.2.5 ชั้นประเมินผล

4.3 สมรรถนะด้านเจตคติ หมายถึง เจตคติที่ดีต่อการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ประกอบด้วย 1 สมรรถนะ 3 ตัวบ่งชี้

5. ความต้องการจำเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้

ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของครูผู้สอนระดับประถมศึกษา ซึ่งเป็นผลที่เกิดจากกระบวนการวิเคราะห์ความแตกต่างของสภาพที่เป็นอยู่และสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ของครูผู้สอน

6. การพัฒนาหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านสมรรถนะ

ด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักสูตรฝึกอบรม และคู่มือการใช้หลักสูตรฝึกอบรม จากการศึกษาสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ และความต้องการจำเป็นในการพัฒนาสมรรถนะ เพื่อสร้างหลักสูตรฝึกอบรมที่ตอบสนองความต้องการดังกล่าว แล้วนำหลักสูตรไปใช้อบรมครูผู้สอน และนำความรู้จากการอบรมไปปฏิบัติจริงในชั้นเรียน อีกทั้งยังนิเทศติดตามและประเมินผลการใช้ และปรับปรุงแก้ไขหลักสูตร โดยแบ่งการพัฒนาหลักสูตร เป็น 3 ระยะ ดังนี้ ระยะที่ 1 ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ระยะที่ 2 พัฒนาหลักสูตรฝึกอบรม และระยะที่ 3 ทดลองและศึกษาผลการทดลองใช้หลักสูตรฝึกอบรม

7. ความพึงพอใจของครูต่อการใช้หลักสูตรฝึกอบรม หมายถึง ระดับ

ความรู้สึกรับชอบ หรือพอใจของครู ในการใช้หลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะด้านสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์ ซึ่งวัดได้จากแบบสอบถามที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น

8. ครู หมายถึง ครูผู้สอนระดับประถมศึกษาที่ไม่มีวิทยฐานะทางการศึกษา (ครูผู้ช่วย และครู ค.ศ.1) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ปีการศึกษา 2559 ที่เข้าร่วมการฝึกอบรมหลักสูตรฝึกอบรมเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะ ด้านสมรรถนะด้านการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดคอนสตรัคติวิสต์

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร